

Wat is de meerwaarde van vakoverstijgend les?

Naam: Cyrillus Vollenbroek
Studentennummer: 2133645
Titel: Wat is de meerwaarde van vakoverstijgend les?
Master Special Educational Needs (M SEN)
Fontys Opleidingscentrum Speciale Onderwijszorg
Leerroute: GL/DT02
Begeleid door: José de Ruyter
Mei 2010

Inhoudsopgave

Blz. 1	Inhoudsopgave
Blz. 2	Samenvatting
Blz. 3	Inleiding
Blz. 4 - 5	Hoofdstuk 1 Aanleiding en probleemstelling
Blz. 6 - 13	Hoofdstuk 2 Onderzoeks methodologie (Vanuit verschillende theoretische concepten/visie mijn onderzoeksvraag belicht)
Blz. 14 - 16	Hoofdstuk 3 Theoretische onderbouwing
Blz. 18 - 19	Hoofdstuk 4 Conclusies
Blz. 20 - 21	Hoofdstuk 5 Evaluatie/Reflectie
Blz. 22	Nawoord
Blz. 23	Literatuurlijst
Blz. 24 - 25	PowerPoint/presentatie onderzoek

Samenvatting

Het onderzoek is gestart door allerlei sites op Internet op te zoeken en deze door te lezen. Door sites en artikelen op te slaan en deze door te lezen ben ik mij gaan verdiepen in de stof.

Ik heb gekozen voor een grotendeels theoretisch onderzoek omdat collega's op dit moment erg druk zijn met allerlei werkzaamheden. Veel leerkrachten hebben op dit moment leerlingen die "verkeerd" geplaatst zijn en waar zij erg veel extra werk mee hebben. Tevens is het vmbo-team, waar ik onder val, erg druk in de weer om een projectweek over New York te maken. Het is de bedoeling om hiervan een vakoverstijgend project te maken. Zoals uit de theorie te voorschijn komt, is voor het maken van vakoverstijgende lessen erg veel tijd nodig. Dit vraagt een erg grote inzet van collega's. Zij zullen het daarom niet erg plezierig en druk verhogend vinden om ook nog extra tijd te besteden aan interviews of enquêtes over dit onderwerp.

Samen met mijn LOL begeleidster José de Ruyter heb ik vanuit het onderwerp dat mij erg aanspreekt (Vakoverstijgend onderwijs) een hoofdvraag (Wat is de meerwaarde van vakoverstijgend les?) geformuleerd. Vanuit deze hoofdvraag hebben we enkele hulpvragen (Zien de leerlingen hierdoor beter verbanden? Gaat dit ten koste van vakinhoudelijke kwaliteit? Wat leren leerlingen nu eigenlijk van vakoverstijgend werken? Komt vakoverstijgend onderwijs leerlingen ten goede, of verwacht het leerlingen alleen maar? Wat zijn de voorwaarden voor succesvol vakoverstijgend onderwijs? Wat zijn de voordelen van vakoverstijgend onderwijs? Welke veranderingen en aanpassingen moeten leerkrachten "ondergaan") gemaakt. Door antwoorden te zoeken op mijn hulpvragen, hoop ik uiteindelijk antwoord te krijgen op mijn hoofdvraag en mijn onderzoek af te ronden.

Doordat er veel literatuur en artikelen naar elkaar verwijzen of stukken van elkaar gebruiken, krijg je gauw het idee dat je steeds weer hetzelfde leest.

Literatuur over vakoverstijgend onderwijs is erg moeilijk te vinden. In het "Studielandschap" op de Hogeschool Edith Stein is geen enkel boek te vinden over vakoverstijgend onderwijs. Op zich is dit erg vreemd omdat je juist verwacht dat een PABO, literatuur over dit onderwerp juist zou moeten bezitten. Er waren in het "Studielandschap" wel enkele boeken te vinden over het maken van vakoverstijgende lessen en over vakoverstijgende lessen. Op Internet staan ook veel artikelen over hoe vakoverstijgende lessen in elkaar zitten.

Artikelen en literatuur die ik tegenkwam en las zitten over het algemeen op één lijn en zijn het met elkaar eens. Een enkel detail daar gelaten.

Vakoverstijgend onderwijs blijkt niet zoals ik vooraf vermoede onderwijs te zijn waarbij alle lessen met elkaar in verbinding staan, maar op dit moment zijn het maar enkele vakken. Dit blijkt een overgangperiode te zijn omdat het anders niet overzichtelijk en hanteerbaar is.

Literatuur en artikelen over vakoverstijgend onderwijs, waarvan ik vermoede dat deze mij konden helpen met het onderzoek, heb ik gekopieerd en of opgeslagen op mijn computer. Door telkens de stukken samen met de hulpvragen door te lezen en te noteren, ben ik tot het hoofdstuk 2 (Onderzoeks methodologie) gekomen. Hier heb ik mijn hulpvragen door middel van de theorie kunnen belichten.

Daarna heb ik de theorieën uit hoofdstuk 2 samengevoegd en in één verhaal geschreven en dus de theorie en de hulpvraag als een samenhangend verhaal geschreven. Dat is hoofdstuk 3 (Theoretische onderbouwing) geworden.

Hoofdstuk 4 (Conclusie en Advies) is geschreven door alles in eigen woorden te beantwoorden met behulp van de theorie die ik gevonden en verwoord heb in de hoofdstukken 2 en 3.

Al met al was het onderzoek goed te doen, maar om deze op de juiste manier te belichten en op te schrijven, was erg verwarrend en daar was veel tijd mee gemoeid. Verschillende keren kreeg ik het zelfde idee als met het bestuderen van de literatuur en de artikelen.... Dit heb ik al eens gedaan of gelezen! De literatuur moest telkens op een andere manier verwoordt worden en beschreven worden.

Inleiding

Ik ben werkzaam op het vmbo, geef les in de AVO vakken en ben mentor van een B-klas. De meeste leerlingen zijn LWOO leerlingen en hebben veel begeleiding, ondersteuning en herhaling nodig. Veel leerlingen zijn NT2 leerlingen.

De ondersteuning voor deze leerlingen is vaak het telkens herhalen van datgene dat zij al eerder hebben gehoord en het helpen zoeken van “kapstukken” waaraan zij het nieuw geleerde kunnen aanhangen.

Tijdens mijn lessen probeer ik datgene wat zij geleerd hebben tijdens de andere lessen c.q. vakken, te herhalen en te gebruiken. Leerlingen zien eerder verbanden en zien het nut er beter van in. Het valt mij op dat zij daardoor meer zaken beter onthouden en weer terug kunnen plaatsen. Voor mij is dat een natuurlijke manier van lesgeven.

Het onderzoek vindt hoofdzakelijk plaats thuis achter de computer, door het afstruinen van het Internet over dit onderwerp en door het lezen van allerlei literatuur. Ik heb besloten om dit onderzoek helemaal theoretisch te onderbouwen omdat er al verschillende onderzoeken zijn geweest over dit onderwerp en hierbij al verschillende praktijkonderzoeken plaats hebben gevonden.

Door dit onderzoek hoop ik mijn leerlingen en mijn collega's te kunnen helpen in het verder werken met vakoverstijgend onderwijs. Tevens hoop ik door middel van dit onderzoek, bewust te worden waar mijn collega's en ik mee bezig zijn. Zijn we op de goede weg? Of moeten we een andere richting in slaan?

De theorie die ik bestudeer over vakoverstijgend onderwijs, zullen mijn collega's en mij, hopelijk die richting op duwen, die voor ons de juiste weg is.

Zal vakoverstijgende lessen bij ons op school zich verder ontwikkelen of zullen wij er van afzien? Dit alles hoop ik door dit onderzoek inzichtelijker te maken.

Dit schooljaar zijn wij als vmbo-team aan het werk om voor het volgende schooljaar, één week aan vakoverstijgende lessen te maken over het onderwerp “New York”.

Dit onderzoek zou het team goed kunnen steunen.

Vakoverstijgend onderwijs en vakoverstijgend les is voor mij en de leerlingen, die ik les geef, een manier om vele situaties en problemen te betrekken bij verschillende vakken. Op die manier krijgen de leerlingen telkens een herhaling van de stof, maar wel zo dat zij het op verschillende manieren kunnen gebruiken. Tevens kun je verschillende onderwerpen en problemen op verschillende manieren benaderen, wat beter aansluit bij de leerlingen. Zij hebben verschillende manieren van aanleren, opslaan, oplossen en benaderen van problemen en situaties.

Door dit onderzoek te plegen, hoop ik tevens zover te komen dat ik de leerlingen zo goed kan motiveren dat zij begrijpen waarom zij tijdens bepaalde vakken, ook onderwerpen en gebeurtenissen te horen en verwerken krijgen, die bij een ander vak horen.

Hoofdstuk 1 Aanleiding en probleemstelling

De aanleiding om het onderzoek “Wat is de meerwaarde van vakoverstijgend les?” te doen is omdat er in het onderwijs veel gesproken wordt over “vakoverstijgend onderwijs”. Tevens ben ik mentor en AVO leerkracht en geef dus veel verschillende vakken aan vaak dezelfde groepen.

Verschillende keren combineer ik het ene met het andere vak, of merk ik dat wat ik met het ene vak een tijdje terug gegeven heb, ik later weer geef bij het andere vak. Dit en het geven van M&M (Geschiedenis & Aardrijkskunde & Economie & Levensbeschouwing) hebben mij er toe gezet om dit onderzoek te doen. M&M wordt als vakoverstijgend gezien, maar is tijdens de contacturen helemaal niet vakoverstijgend tot nu toe.

Verschillende scholen geven aan vakoverstijgend te zijn, terwijl datgene dat op die school gebeurt helemaal niet vakoverstijgend is, maar twee of meerdere vakken worden onder één noemer op het rapport vermeld. De vakken zijn heel vaak niet eens verweven met elkaar.

De school waar ik werk probeert meer vakoverstijgend te werk te gaan en tijdens de uren dat de vmbo-leerlingen zelfstandig werken in het “Leer-Werk-Huis” proberen de leerkrachten bepaalde vakken met elkaar te verweven en te combineren. De school is erg geïnteresseerd in vakoverstijgend onderwijs. Zij proberen dit door middel van verschillende vakken samen te voegen en deze te combineren. Bij verschillende vakken loopt dit erg goed en vloeiend (Natuur & Techniek, Natuur & Gezondheid), maar bij andere vakken loopt dit niet zoals men graag zou willen. Dit niet lopen zoals men wil, ontstaat doordat er tot nu nog geen “goede” methode voor de combinatie van die vakken (Geschiedenis & Aardrijkskunde & Economie & Levensbeschouwing) gevonden zijn. Datgene (M&M) dat vakoverstijgend gegeven wordt of gekregen wordt door de leerlingen, zijn lespakketten en projecten, gemaakt door de docenten voor in het “Leer Werk Huis”. Op dit moment zijn wij druk zoekende naar een methode die wel de lading dekt en niet een samengevoegd boekwerk is.

Gezamenlijk zijn wij als groep vmbo-docenten nu aan het werk met een projectweek waarbij de leerlingen vakoverstijgend aan het werk moeten. Verscheidene middagen werken wij in groepjes met verschillende vakdocenten aan het opzetten van deze vakoverstijgende projectweek. Zelf heb ik het vermoeden dat datgene wat wij doen, maar een beetje zwemmen in het diepe is en wij telkens het wiel weer opnieuw proberen uit te vinden.

Na voltooiing van het onderzoek kan ik collega's helpen, begeleiden en ondersteunen met het werken met en of aan vakoverstijgende lessen. Zij zullen eerder inzien en begrijpen waarom bepaalde wegen bewandeld moeten worden zoals ze bewandeld worden. Al met al zal dit onderzoek de belasting van verschillende docenten verlichten omdat zij weten welke richting zij en waarom zij juist die richting op moeten.

Dit onderzoek ben ik uit eigen initiatief begonnen, maar langzaam maar zeker begonnen collega's en schoolleiding hier ook steeds meer interesse en belangstelling in te krijgen. Doordat wij als vmbo-team bezig zijn met het maken van vakoverstijgende lessen voor de projectweek, kregen collega's steeds meer interesse bij mijn onderzoek. Mijn directe leidinggevende vindt het onderzoek een aanvulling en aanvulling op datgene waar wij als team mee bezig zijn.

Het onderzoek is zo opgesteld dat ik met behulp van mijn zeven deelvragen, de onderzoeksvraag kan beantwoorden.

De zeven hulpvragen zijn:

- Zien de leerlingen hierdoor beter verbanden?
- Gaat dit ten koste van vakinhoudelijke kwaliteit?
- Wat leren leerlingen nu eigenlijk van vakoverstijgend werken?
- Komt vakoverstijgend onderwijs leerlingen ten goede, of verwacht het leerlingen alleen maar?
- Wat zijn de voorwaarden voor succesvol vakoverstijgend onderwijs?
- Wat zijn de voordelen van vakoverstijgend onderwijs?
- Welke veranderingen en aanpassingen moeten leerkrachten “ondergaan”?

De onderzoeksvraag is:

- Wat is de meerwaarde van vakoverstijgend les?

Op Internet rondstruinend merk je dat verschillende mensen met een soortgelijk onderzoek bezig zijn geweest. Het ene onderzoek is bijna helemaal in de praktijksituatie gedaan en is gedaan door middel van allerlei enquêtes. Het andere onderzoek berust grotendeels op datgene dat zij gevonden hebben in de theorie. Vele van deze onderzoeken en of verslagen zijn op de een of andere manier niet compleet of volledig, doordat zij het onderzoek of teveel vanuit de leerling belichten of juist vanuit de leerkracht.

Dit onderzoek is zo opgezet dat het zowel vanuit de leerlingen als vanuit de leerkrachten bekeken word.

Mijn verwachting zal dus ook zijn dat dit onderzoek niet alleen de leerkrachten helpt, begeleid en ondersteund, maar juist ook de leerlingen. Tevens hoop ik dat het onderzoek aantoont dat vakoverstijgend onderwijs voor beiden een meerwaarde heeft.

Ik ben tevreden als mijn onderzoek de vragen kan beantwoorden, die ik opgesteld heb voor dit onderzoek. Het is voor mij niet van belang of deze antwoorden de positieve kant van vakoverstijgend of wel de negatieve kant van vakoverstijgend onderwijs belichten of laten zien. Alleen op die manier voldoet dit onderzoek als goed onderzoek. Het moet mij en vele anderen helpen met het voortzetten of het beëindigen van vakoverstijgend les.

Hoofdstuk 2 Onderzoeks methodologie (Vanuit verschillende theoretische concepten/visie mijn onderzoeksvraag belicht)

Mijn onderzoek over “Vakoverstijgend onderwijs” is begonnen bij het uitzoeken en zoeken naar literatuur en artikelen die er zijn over dit onderwerp.

De hoofdvraag (Wat is de meerwaarde van vakoverstijgend les?) staat steeds centraal in mijn onderzoek en zal beantwoord worden door de hulpvragen te onderzoeken en beantwoord te krijgen. Deze hulpvragen zijn er juist om een duidelijk beeld te krijgen in het geheel.

Deze hulpvragen zijn:

1. Zien de leerlingen door “Vakoverstijgend onderwijs” beter verbanden?
2. Gaat “Vakoverstijgend onderwijs” ten koste van vakinhoudelijke kwaliteit?
3. Wat leren leerlingen nu eigenlijk van vakoverstijgend werken?
4. Komt vakoverstijgend onderwijs leerlingen ten goede, of verwacht het leerlingen alleen maar?
5. Wat zijn de voorwaarden voor succesvol vakoverstijgend onderwijs?
6. Wat zijn de voordelen van vakoverstijgend onderwijs?
7. Welke veranderingen en aanpassingen moeten leerkrachten “ondergaan”?

Het doel van dit onderzoek is om te onderzoeken of “Vakoverstijgend onderwijs” meerwaarde geeft in het onderwijs en realiseerbaar is in het huidige onderwijs en zo ja, wat?

Zijn wij (de leerlingen en de leerkrachten) er aan toe, ook al zou het “Vakoverstijgend onderwijs” meerwaarde geven aan het onderwijs.

De artikelen en de literatuur werden onder andere gevonden in de bibliotheek, het Studielandschap in de Hogeschool Edith Stein te Hengelo en op het Internet.

Door verschillende artikelen en boeken over dit onderwerp te lezen en te bestuderen, ben ik er achter gekomen dat er niet een éénduidige mening over dit onderwerp is.

Er zijn al verschillende onderzoeken naar vakoverstijgend onderwijs gedaan.

Ik heb gekeken naar het verschil tussen “Vakoverstijgend onderwijs” en “Traditioneel onderwijs”.

Het “sociaal constructivistisch leren” heb ik bekeken en uitgediept om uit te vinden of dit misschien aanleiding zou kunnen zijn om “Vakoverstijgend onderwijs” te implementeren en of dit een belangrijke meerwaarde kan hebben voor het leerproces van de leerlingen.

Het onderzoeken en uitzoeken van de meervoudige intelligenties en het gebruik daarvan, is voor mijn onderzoek van groot belang omdat mensen op verschillende manieren andere informatie in zich opnemen en of vakoverstijgend onderwijs daarom meer geschikt is voor complexe opdrachten.

In verschillende onderzoeken en literaturen worden enquêtes besproken die gehouden zijn onder docenten en leerlingen. Daarin worden verschillende onderwerpen besproken en uitgelicht die belangrijk zijn voor mijn onderzoek.

In de literatuur wordt ook veel gesproken over de belemmeringen die er zijn in het huidige systeem. Tevens wordt er gesproken over wat leraren en leerlingen er van vinden.

Je merkt hierbij dat er door zowel leerlingen onderling als leerkrachten onderling erg verschillend over dit soort onderwijs gedacht word.

Veel vakdocenten zijn bang dat basiskennis en vakspecifieke vaardigheden verloren zouden kunnen gaan, maar zijn er ook van overtuigd dat het een positieve invloed op de collegialiteit heeft.

Tijd en geld worden in verschillende artikelen besproken en deze punten heb ik goed bestudeerd omdat dit natuurlijk een erg groot struikelblok is in ons onderwijs.

Veel docenten vinden al dat zij te weinig tijd krijgen voor het voorbereiden van hun werk en tijd is natuurlijk geld. In deze tijd van bezuinigen en tekorten, worden verschillende geldkranen dicht gedraaid en dit kan dus een heel erg groot probleem geven voor het opstarten en behouden van vakoverstijgend onderwijs.

Leerlingen reageren de ene keer erg positief omdat zij het tijdbesparend vinden en of zeggen dat de stof nu beter blijft hangen. Leerlingen die negatief reageren op vakoverstijgend onderwijs komen onder andere met het argument dat zij juist het verschil tussen vakken onderling als handig ervaren en of bepaalde vakken geen nut meer hebben voor de vervolgopleiding.

Er wordt ook gesproken over het realiseren van vakoverstijgend onderwijs. Velen vinden dat dit onderwijs beter te realiseren is in het primair onderwijs dan in het voortgezet onderwijs, omdat in het primair onderwijs de leerkracht alle vakken onderwijst en er dus sprake is van brede leergebieden.

In de literatuur wordt veel gesproken over de betekenis die de afzonderlijke vakken krijgen voor de leerlingen, door vakoverstijgend onderwijs te geven. Verbanden kunnen beter zichtbaar worden gemaakt en het onderwerp kan vanuit verschillende hoeken benaderd worden.

Er wordt ook gesproken over fasering om te komen tot volledige intergratie. Daarin wordt besproken hoe de overgang van vakgebonden naar vakoverstijgend onderwijs geleidelijk kan lopen. Tevens kan men dan zelf de mate bepalen waarin men vakoverstijgend wil onderwijzen.

Er wordt in de artikelen en in de literatuur ook gesproken dat het erg belangrijk is dat leraren elkaars vak serieus nemen.

Tegenstanders van “Vakoverstijgend onderwijs” stellen dat “beter verbanden zien” beperkt meetbaar is.

Ik heb onderzocht waar goede vakoverstijgende projecten aan moeten voldoen en of wij in het onderwijs niet al heel erg veel, onbewust of bewust, bezig zijn met vakoverstijgend onderwijs. Hierbij kunnen wij onder andere denken aan het gebruik van de Nederlandse taal bij het maken van aardrijkskunde projecten.

In de literatuur wordt ook veel gesproken over de belemmeringen die er zijn in het huidige systeem.

Vakoverstijgend onderwijs

Vakoverstijgend onderwijs is onderwijs waarbij verschillende vakken samenwerken binnen één centraal thema. Kennis en vaardigheden die bij het ene vak wordt opgedaan kunnen gebruikt worden voor een ander vak.

(Artikel over vakoverstijgend onderwijs, Ivlos docentenopleiding 2007 – 2008)

Onder vakoverstijgend onderwijs verstaan we die vormen van onderwijs waarbij bepaalde inhoud uit verschillende vakken in onderlinge samenhang aan de leerlingen worden aangeboden. (Janssen, datum onbekend)

1. Zien de leerlingen door “Vakoverstijgend onderwijs” beter verbanden?

Leerlingen kunnen beter gebruik maken van hun vaardigheden en kennis. Zij zien vakken niet als op zichzelf staande domeinen, maar krijgen inzicht in de manier waarop kennis met elkaar samenhangt.

(Artikel over vakoverstijgend onderwijs, Ivlos docentenopleiding 2007 – 2008)

Vakoverstijgend onderwijs geeft de leerling gelegenheid om vakinhouden te combineren en daardoor vanuit verschillende kanten een vraagstuk of probleem te benaderen. Leerlingen hebben meer inzicht in de materie door de samenhang die geboden wordt. (Janssen, datum onbekend)

Afzonderlijke vakken krijgen door vakoverstijgend onderwijs te geven, meer betekenis voor de leerlingen. Doordat er op vele scholen dezelfde concepten, bij de afzonderlijke vakken, telkens opnieuw uitgelegd worden, zien leerlingen niet de verbanden. De verbanden kunnen goed zichtbaar worden gemaakt door deze in concepten te verpakken in een vakoverstijgend project. (Arts, 2007)

“Beter verbanden zien”, wordt als loze uitspraak gezien omdat dit maar beperkt meetbaar of controleerbaar is. (Stevin, 2007)

“Voorstanders zeggen dat vakoverstijgend onderwijs leidt tot: $1+1=3$. Het geeft leerlingen meer inzicht in de materie, ze zien verbanden beter, en zijn daardoor meer in staat om de verworven kennis en inzicht toe te passen. Tegenstanders stellen dat 'beter verbanden zien' beperkt meetbaar is.” (Globe - Vakoverstijgend onderwijs, <http://www.leraar24.nl/leraar24-portal/video/1236/globe-vakoverstijgend-onderwijs>)

Door projectonderwijs te combineren met vakoverstijgend onderwijs, stel je de leerling in staat de eerder opgedane kennis en ervaringen te gebruiken. (http://www.promise-comenius.org/p_modules/NL/module_01_nl.htm)

Om te begrijpen en te reageren op complexe maatschappelijke vraagstukken, moeten burgers in staat zijn om kennis verenigen uit een verscheidenheid van onderwerpen. (David M. Moss, 2008)

Vakoverstijgend onderwijs is gemakkelijk aanvaard als een gewone onderwijsstrategie waarvan de kennis en vaardigheden worden toegepast in het dagelijkse leven.

De lessen moeten voor de leerlingen leuk en spannend zijn. Samenhang tussen vakken moeten voor de leerlingen betekenisvol zijn.

De leerlingen lossen problemen op door verschillende benaderingen, perspectieven en inzichten. (Theresa Purcell Cone, 2009)

2. Gaat “Vakoverstijgend onderwijs” ten koste van vakinhoudelijke kwaliteit?

Docenten zien als ongewenst gevolg van “Vakoverstijgend onderwijs” dat basiskennis en specifieke vaardigheden verloren gaan. Als zorgelijke tendens zien zij vaardigheden teveel nadruk krijgen in vergelijking met vakinhoudelijke kennis. (Artikel over vakoverstijgend onderwijs, Ivlos docentenopleiding 2007 – 2008)

De docent moet als het gaat om het organiseren van activiteiten en projecten, alle disciplines tot zijn vakgebied te rekenen. Dan alleen heeft “Vakoverstijgend onderwijs” een kans van slagen. Men moet elkaars vak serieus nemen. (Janssen, datum onbekend)

Vakkenindeling is niet zo maar ontstaan. Het is van belang voor de groeiende specialisatie in de wetenschap en van praktisch inzicht. (Stevin, 2007)

De tegenstanders van “Vakoverstijgend onderwijs” vrezen verlies van vakinhoudelijke kennis en vaardigheden. Zij zien vakkenscheiding als de manier waar het meeste effect van kennisopbouw naar voren komt. (Haanstra, 2009)

Theorie en praktijk hebben lange vakoverstijgende studies als krachtig middel voor het onderwijs ondersteund.

Om deel te nemen aan een goed burgerschap moet men voldoen over kennis verkregen uit meerdere disciplines (komt voort uit vakoverstijgend onderwijs) (David M. Moss, 2008)

3. Wat leren leerlingen nu eigenlijk van vakoverstijgend werken?

Het sociaal constructivisme gaat sterk uit van het zogenaamde 'eigenaarschap' dat leerlingen moeten ontwikkelen ten opzichte van de aangeboden lesstof. Het 'eigenaarschap' gaat er vanuit dat ieder leerling nieuwe kennis op zijn eigen manier construeert en toevoegt bij al verkregen kennis. Dat werkt sterk motiverend volgens het sociale constructivisme. (Woolfolk, 2008)

Er wordt verondersteld dat sociaal constructivistisch leren het beste, meest natuurlijke, leerresultaat boekt. Dit zou voor veel scholen de aanleiding kunnen zijn om "Vakoverstijgend onderwijs" te implementeren. "In veel Vakoverstijgend onderwijs modules wordt immers door leerlingen in groepjes samengewerkt aan grote(re) projecten. (1) Dit is enerzijds stimulerend voor de sociale context waarin geleerd kan worden (samen leren).

(2) Het is zelfstandigheidbevorderend omdat leerlingen de kans krijgen om zelf aan de slag te gaan met de leerstof.

(3) De leerling heeft door deelname aan grote projecten de ruimte om zelf een eigen weg te vinden om tot een goede afronding van een opdracht te komen. Kortom, de leerling is eigenaar van zijn eigen leerproces."

(Artikel over vakoverstijgend onderwijs, Ivlos docentenopleiding 2007 – 2008)

Diverse vakken met dezelfde leerinhouden hebben meerwaarde. De leerling leert vanuit verschillende invalshoeken. De leerling zal daardoor ervaren dat die verschillende vakken nodig zijn om echt iets te leren. (Janssen, datum onbekend)

Vakoverstijgende projecten moedigen leerlingen aan om kennis en vaardigheden van verschillende vakken te gebruiken. Het zorgt voor communicatie over en weer tussen verschillende vakken, dat weer moet leiden tot betere leerresultaten. Het maakt het belang van de kennis van het vak duidelijk en verbeteren het samenwerken in conflictoplossende competenties.

(http://www.promise-comenius.org/p_modules/NL/module_01_nl.htm)

De voorstanders van "Vakoverstijgend onderwijs" laten duidelijk blijken dat het leidt tot meer levensecht en betekenisvoller onderwijs en de kennis en vaardigheden beter toepasbaar zijn. (Haanstra, 2009)

Veel concepten worden bij elk vak opnieuw uitgelegd. Leerlingen leren hierdoor niet de verbanden tussen de afzonderlijke vakken. In "Vakoverstijgend onderwijs" kunnen de verbanden goed zichtbaar worden gemaakt. Het onderwerp wordt nu vanuit verschillende kanten en hoeken benaderd, zodat het meer leerlingen aanspreekt. (<http://igitur-archive.library.uu.nl/student-theses/2008-0109-200221/artikel%20vakoverstijgend%20projectonderwijs.doc>)

Leerlingen zijn door de samenhang die geboden wordt, beter in staat de kennis die verworven is en het inzicht, toe te passen.

Het volgende perspectief biedt het "Vakoverstijgend onderwijs: Leren van elkaar en leren met elkaar. (Janssen, datum onbekend)

Leerlingen zien de raakvlakken tussen de verschillende vakken beter.

(Globe - Vakoverstijgend onderwijs, <http://www.leraar24.nl/leraar24-portal/video/1236/globe-vakoverstijgend-onderwijs>)

Om te begrijpen en te reageren op complexe maatschappelijke vraagstukken, moeten burgers in staat zijn om kennis verenigen uit een verscheidenheid van onderwerpen.

Om deel te nemen aan een goed burgerschap moet men voldoen over kennis verkregen uit meerdere disciplines. (David M. Moss, 2008)

Vakoverstijgend onderwijs is gemakkelijk aanvaard als een gewone onderwijsstrategie waarvan de kennis en vaardigheden worden toegepast in het dagelijkse leven.

De lessen moeten voor de leerlingen leuk en spannend zijn. Samenhang tussen vakken moeten voor de leerlingen betekenisvol zijn.

De leerlingen lossen problemen op door verschillende benaderingen, perspectieven en inzichten.

Succesvolle collegiale samenwerking worden gekenmerkt door het delen van verantwoordelijkheden, het ondersteunen van elkaar, communiceren met elkaar, het herkennen van elkaars sterke punten en het ontwikkelen van een vertrouwde omgeving. Van deze ervaring profiteert niet alleen u, maar zal ook invloed hebben op uw leerlingen. Dat wat ze zien, zullen ze kopiëren.

Vakoverstijgend onderwijs biedt een gelegenheid om kennis en vaardigheid te leveren vanuit een ander perspectief. (Theresa Purcell Cone, 2009)

4. Komt vakoverstijgend onderwijs leerlingen ten goede, of verwacht het leerlingen alleen maar?

De tegenstanders van “Vakoverstijgend onderwijs” vrezen verlies van vakinhoudelijke kennis en vaardigheden. Zij zien vakkenscheiding als de manier waar het meeste effect van kennisopbouw naar voren komt.

De voorstanders van “Vakoverstijgend onderwijs” laten duidelijk blijken dat het leidt tot meer levensecht en betekenisvoller onderwijs en de kennis en vaardigheden beter toepasbaar zijn. (Haanstra, 2009)

Leerlingen zijn door de samenhang die geboden wordt, beter in staat de kennis die verworven is en het inzicht, toe te passen.

Diverse vakken met dezelfde leerinhouden hebben meerwaarde. De leerling leert vanuit verschillende invalshoeken. De leerling zal daardoor ervaren dat die verschillende vakken nodig zijn om echt iets te leren. (Janssen, datum onbekend)

Vakoverstijgende projecten moedigen leerlingen aan om kennis en vaardigheden van verschillende vakken te gebruiken. Het zorgt voor communicatie over en weer tussen verschillende vakken, dat weer moet leiden tot betere leerresultaten. Het maakt het belang van de kennis van het vak duidelijk en verbeteren het samenwerken en conflictoplossende competenties.

(http://www.promise-comenius.org/p_modules/NL/module_01_nl.htm)

Succesvolle collegiale samenwerking worden gekenmerkt door het delen van verantwoordelijkheden, het ondersteunen van elkaar, communiceren met elkaar, het herkennen van elkaars sterke punten en het ontwikkelen van een vertrouwde omgeving. Van deze ervaring profiteert niet alleen u, maar zal ook invloed hebben op uw leerlingen. Dat wat ze zien, zullen ze kopiëren.

Vakoverstijgend onderwijs biedt een gelegenheid om kennis en vaardigheid te leveren vanuit een ander perspectief. Zij stelt de integriteit (het opnemen/maken in een groter geheel) van de onderwerpen en de voordelen van duidelijk omschreven doelstellingen en prestatie-verwachtingen.

Leg vooraf aan de leerlingen uit waarom je verschillende vakken met elkaar combineert. Dit omdat verschillende leerlingen sceptisch zijn en zullen vragen waarom ze juist datgene moeten doen tijdens een “andere” les.
(Theresa Purcell Cone, 2009)

5. Wat zijn de voorwaarden voor succesvol vakoverstijgend onderwijs?

Leerkrachten zullen moeten samenwerken met andere collega's uit andere secties.

Tijd en geld zijn nodig voor succesvol “Vakoverstijgend onderwijs”. Het ontwikkelen en uitvoeren van het lesmateriaal kost onder andere de docent erg veel tijd. Dit komt boven op de taakuren van de docent. Tevens is het erg lastig om contactmomenten met docenten van andere secties erg moeilijk te plannen zijn. Door de grote verschillen in lesroosters, locaties en het grote aantal parttime medewerkers is het erg moeilijk om een rooster te maken om bij elkaar te komen.

Een belangrijke voorwaarde om “Vakoverstijgend onderwijs” succesvol te introduceren, te krijgen en te behouden is enthousiasme.

De docent moet de regie in handen hebben bij het uitvoeren en ontwikkelen van “Vakoverstijgend onderwijs” en niet telkens vanuit de bestuurlijke laag van de school gestuurd worden (vermijd top-downsturing). Dit geeft een beperking in de docent zijn bewegingsvrijheid. Hij zal wel ondersteund moeten worden door collega's en schoolleiding. Het is net zoals bij leerlingen dat het sociaal constructivistische principe (een persoon is er meer bij betrokken als deze er “eigenaar” van is) voor de docent van belang is.

(Artikel over vakoverstijgend onderwijs, Ivlos docentenopleiding 2007 – 2008)

Projecten en ideeën komen uiteindelijk niet van de grond door de motivatie van het docententeam. (Arts, 2007)

De docenten moeten elkaars vak serieus nemen.

De docent moet zich verantwoordelijk voelen voor het gehele leergebied waartoe het vak behoort.

Door de juiste randvoorwaarden te scheppen zal het integratief onderwijzen uitvoerbaar zijn. Er mogen zich geen belemmeringen vormen door roostertechnische, organisatorische en of situationele problemen. (Janssen, datum onbekend)

Leerkrachten moeten op elkaar kunnen vertrouwen en samen dingen kunnen regelen. Je hebt hulp nodig van collega's.

(Globe - Vakoverstijgend onderwijs, <http://www.leraar24.nl/leraar24-portal/video/1236/globe-vakoverstijgend-onderwijs>)

De intergratie en samenhang van verschillende vakken is in het primair onderwijs gemakkelijker te realiseren dan in het voortgezet onderwijs omdat in het primair onderwijs de groepsleerkrachten het hele curriculum verzorgen en er sprake is van brede leergebieden. (Haanstra, 2009)

Geen voorstander van volledige herstructurering, maar scholen moeten een reeks van vakoverstijgende eenheden inpassen tijdens het schooljaar en of keuzevakken cultiveren. Hierdoor is het beter beheersbaar en realistischer dan volledige herstructurering van het onderwijs.

Het is van essentieel belang voor vakoverstijgend onderwijs dat een ieder invloed hierop heeft. (David M. Moss, 2008)

Het bepalen van de samenwerking en de tijd die nodig is voor succesvol vakoverstijgend onderwijs is aan de leerkracht gelegen.

Neem contact op met collega's en vertel hen of bespreek met hen wat u wilt bereiken. Succes vereist creativiteit, inzet en flexibiliteit van de kant van elke docent. Brainstorm met andere docenten over de doelstellingen van de les(sen).

De lessen moeten voor de leerlingen leuk en spannend zijn. Samenhang tussen vakken moeten voor de leerlingen betekenisvol zijn.

Succesvol vakoverstijgend onderwijs hangt af van het enthousiasme van de leerling. Het selecteren en plannen van datgene wat belangrijk en relevant is, is belangrijk. Leg vooraf aan de leerlingen uit waarom je verschillende vakken met elkaar combineert. Dit omdat verschillende leerlingen sceptisch zijn en zullen vragen waarom ze juist datgene moeten doen tijdens een "andere" les.

Verstrek collega's de informatie die u op dit moment onderwijst. Zij kunnen het onderwerp gebruiken in een les.

Woon het verloop van bijeenkomsten bij, om andere inhouden op andere vakgebieden bij te blijven.

Zet wekelijks of maandelijks vergaderingen op om informeel met collega's ideeën uit te wisselen.

Vakoverstijgend onderwijs heeft meer kans van slagen als u steun krijgt van bestuurders, ouders en studenten, in aanvulling op het ontwikkelen van relaties met uw collega's. (Theresa Purcell Cone, 2009)

6. Wat zijn de voordelen van vakoverstijgend onderwijs?

De meerwaarde van "Vakoverstijgend onderwijs" ten opzichte van vakgebonden lessen is dat het iets toevoegt wat de andere vakken afzonderlijk niet kunnen bieden. Hier geldt $1+1=3$. Tevens is het hier voor zowel de leerkracht als voor de leerling: leren van elkaar en leren met elkaar. (Janssen, datum onbekend)

Vakoverstijgend leren toont de leerlingen dat de theorie gebruikt kan worden bij het oplossen van relevante actuele problemen.

(http://www.promise-comenius.org/p_modules/NL/module_01_nl.htm)

Vakoverstijgend onderwijs is erg geschikt om ingewikkelde en veel omvattende opdrachten uit te voeren waar meerder intelligenties worden aangesproken. De kennis en de vaardigheid van verschillende vakken vullen elkaar op juiste en rationele opeenvolging aan.

Het heeft een positieve invloed op de collegialiteit omdat de docenten niet alleen meer met hun vak- of sectiegenoten moeten samenwerken, maar ook met collega's van andere secties.

Leerkrachten kijken ook eens bij andere collega's en leren daardoor ook van elkaar op didactisch en pedagogisch gebied.

(Artikel over vakoverstijgend onderwijs, Ivlos docentenopleiding 2007 – 2008)

Het biedt verschillende voordelen voor de leerlingen. Iedere leerling construeert en voegt de nieuw verkregen kennis bij zijn eigen kennis. De leerling kan problemen en vraagstukken vanuit verschillende invalshoeken benaderen. Het biedt de leerlingen de mogelijkheid om vaardigheden te combineren en verbanden te zien tussen de lesstoffen van verschillende en of afzonderlijke vakken.

(Artikel over vakoverstijgend onderwijs, Ivlos docentenopleiding 2007 – 2008)

Veel vakdocenten willen graag samenhang brengen tussen verschillende vakken, waardoor de scheiding die tussen vakken zit, verdwijnt omdat deze onnatuurlijk is.

Afzonderlijke vakken krijgen door vakoverstijgend onderwijs te geven, meer betekenis voor de leerlingen. Doordat er op vele scholen dezelfde concepten, bij de

afzonderlijke vakken, telkens opnieuw uitgelegd worden, zien leerlingen niet de verbanden. De verbanden kunnen goed zichtbaar worden gemaakt door deze in concepten te verpakken in een vakoverstijgend project.

Onderwerpen die wel belangrijk zijn, maar niet in het Centraal Eindexamen aan bod komen, krijgen toch de nodige aandacht.

Door ervaringen en kennis met elkaar te delen, verbinden docenten zich professioneel aan elkaar, ontstaat er een “professional communities”. (Arts, 2007)

De leerlingen zien de raakvlakken tussen de vakken.
(Globe - Vakoverstijgend onderwijs, [http://www.leraar24-portal/video/1236/globe-vakoverstijgend-onderwijs](http://www.leraar24.nl/leraar24-portal/video/1236/globe-vakoverstijgend-onderwijs))

Vakoverstijgend onderwijs is gemakkelijk aanvaard als een gewone onderwijsstrategie waarvan de kennis en vaardigheden worden toegepast in het dagelijkse leven.

Succesvolle collegiale samenwerking worden gekenmerkt door het delen van verantwoordelijkheden, het ondersteunen van elkaar, communiceren met elkaar, het herkennen van elkaars sterke punten en het ontwikkelen van een vertrouwde omgeving. (Theresa Purcell Cone, 2009)

7. Welke veranderingen en aanpassingen moeten leerkrachten “ondergaan”?

Lesmethoden zijn nog niet afgestemd op het “Vakoverstijgend onderwijs” en zullen door de leerkrachten zelf aangepast en bijgesteld moeten worden. Veel lesmateriaal zal door de docenten zelf ontwikkeld moeten worden.

Leerkrachten moeten ook eens bij andere collega’s kijken en leren daardoor ook van elkaar op didactisch en pedagogisch gebied.

Leerkrachten zullen moeten samenwerken met andere collega’s uit andere secties.

(Artikel over vakoverstijgend onderwijs, Ivlos docentenopleiding 2007 – 2008)

Leerkrachten moeten op elkaar kunnen vertrouwen en samen dingen kunnen regelen. Je hebt hulp nodig van collega’s. Je redt het niet alleen.

(Globe - Vakoverstijgend onderwijs, [http://www.leraar24-portal/video/1236/globe-vakoverstijgend-onderwijs](http://www.leraar24.nl/leraar24-portal/video/1236/globe-vakoverstijgend-onderwijs))

Projecten en ideeën komen uiteindelijk niet van de grond door de slechte motivatie van het docententeam. (Arts, 2007)

De docenten moeten elkaars vak serieus nemen.

De docent moet zich verantwoordelijk voelen voor het gehele leergebied waartoe het vak behoort. (Janssen, datum onbekend)

Neem contact op met collega’s en vertel hen of bespreek met hen wat u wilt bereiken. Succes vereist creativiteit, inzet en flexibiliteit van de kant van elke docent.

Brainstorm met andere docenten over de doelstellingen van de les(sen).

Nodig andere docenten uit om een deel van uw klas te observeren om te zien hoe u een idee integreert.

Verstrek collega’s de informatie die u op dit moment onderwijst. Zij kunnen het onderwerp gebruiken in een les.

Woon het verloop van bijeenkomsten bij, om andere inhouden op andere vakgebieden bij te blijven.

Begin de reis door je eigen ervaringen te reflecteren, zoek collega’s of bezoek hun klaslokalen en herzie teksten uit andere vakken. (Theresa Purcell Cone, 2009)

Hoofdstuk 3 Theoretische onderbouwing

In dit hoofdstuk heb ik de theorieën die geschreven en onderzocht zijn voor mijn onderzoek samengevoegd en in één verhaal geschreven achter de hulpvragen. Niet alle schrijvers, schrijfsters en boeken zijn het met elkaar eens of houden er een ander idee op na. Deze tegengestelde ideeën heb ik schuin gedrukt, zodat dit direct opvalt.

1. Zien de leerlingen door “Vakoverstijgend onderwijs” beter verbanden?

Vakken worden niet als op zichzelf staande domeinen gezien, maar de leerling krijgt beter inzicht in de manier waarop kennis samenhangt. Vraagstukken of problemen kunnen vanuit verschillende kanten benaderd worden. Afzonderlijke vakken krijgen meer betekenis voor de leerlingen. De verworven kennis en inzicht is beter toe te passen. Verbanden worden beter gezien. *Beter verbanden zien is beperkt meetbaar.* Door kennis te verenigen uit een verscheidenheid van onderwerpen kunnen leerlingen complexe maatschappelijke vraagstukken begrijpen en daar op reageren. Het is een vaardigheid die toegepast wordt in het dagelijkse leven. Door vakoverstijgend onderwijs lossen leerlingen problemen op door verschillende benaderingen, perspectieven en inzichten.

2. Gaat “Vakoverstijgend onderwijs” ten koste van vakinhoudelijke kwaliteit?

Vakoverstijgende studies hebben als krachtig middel voor het onderwijs, het ondersteunt de theorie en praktijk. Men veronderstelt dat sociaal constructivistisch leren, het beste, meest natuurlijke, leerresultaten boekt. Door kennis verkregen uit meerdere disciplines die voortkomen uit vakoverstijgend onderwijs, kan men deel nemen aan een goed burgerschap. *Vaardigheden krijgen teveel nadruk in vergelijking met vakinhoudelijke kennis. Vakkenindeling is van belang voor de groeiende specialisatie in de wetenschap en van praktisch inzicht. Vakkenscheiding is de manier waar het meeste effect van kennisopbouw naar voren komt. Tegenstanders vrezen verlies van vakinhoudelijke kennis en vaardigheden.*

3. Wat leren leerlingen nu eigenlijk van vakoverstijgend werken?

Iedere leerling zal nieuwe kennis op zijn eigen manier construeren en toevoegen bij al verkregen kennis. Men veronderstelt dat sociaal constructivistisch leren het beste, meest natuurlijke, leerresultaten boekt. Er wordt in veel vakoverstijgende modules in groepjes samengewerkt, hierdoor leren de leerlingen samen leren. Leerlingen leren van elkaar en met elkaar. Tevens is het zelfstandigheidbevorderend omdat de leerling zelf aan de slag kan gaan met de leerstof. De leerlingen kunnen zelf een eigen weg vinden om tot een goede afronding van een opdracht te komen. De leerling is eigenaar van zijn eigen leerproces.

De leerlingen leren vanuit verschillende invalshoeken en inzichten en zal daardoor ervaren dat verschillende vakken nodig zijn om iets te leren. Het moedigt de leerlingen aan om kennis en vaardigheden van verschillende vakken te gebruiken en leidt tot betere leerresultaten. Het maakt het belang van de kennis van het vak duidelijk en verbeteren het samenwerken in conflictoplossende competenties. Het leidt tot meer levensecht en betekenisvoller onderwijs, waar de kennis en vaardigheden beter toepasbaar zijn. Verbanden tussen de afzonderlijke vakken zijn beter zichtbaar en zal de leerling beter aanspreken. Zij zullen de kennis die verworven is en het inzicht, beter in staat zijn toe te passen en te verenigen. De

vakken worden betekenisvoller. Leerlingen zullen vanuit een ander perspectief de gelegenheid krijgen om kennis en vaardigheid te leveren. Doordat leerkrachten moeten samenwerken en gebruik moeten maken van elkaars sterke punten, zullen leerlingen dit gedrag kopiëren.

4. Komt vakoverstijgend onderwijs leerlingen ten goede, of verwacht het leerlingen alleen maar?

Voorstanders laten duidelijk blijken dat het leidt tot een meer levensecht en betekenisvoller onderwijs en de kennis en vaardigheden beter toepasbaar zijn. Leerlingen zijn beter in staat de kennis die verworven is en het inzicht, toe te passen. De leerling leert vanuit verschillende invalshoeken en daardoor hebben dezelfde leerinhouden een meerwaarde. Het moedigt de leerling aan om kennis en vaardigheden van verschillende vakken te gebruiken en dat moet leiden tot betere leerresultaten.

Het maakt het belang van de kennis van het vak voor de leerlingen duidelijk en verbeteren het samenwerken in conflictcompetenties.

Het biedt een gelegenheid om kennis en vaardigheid te leveren vanuit een ander perspectief.

5. Wat zijn de voorwaarden voor succesvol vakoverstijgend onderwijs?

Tijd en geld zijn nodig voor succesvol vakoverstijgend onderwijs (ontwikkelen, uitvoeren, onderlinge contactmomenten leerkrachten). Leerkrachten moeten samenwerken, elkaar vertrouwen, informatie verstrekken die hij of zij op dit moment onderwijst, ideeën uitwisselen en enthousiast zijn. Leerkrachten moeten blijven op inhouden van andere vakgebieden. Een ieder moet er invloed op hebben. Er mogen zich geen belemmeringen vormen door roostertechnische, organisatorische en of situationele problemen. Geen top-downsturing, want dat geeft beperking in bewegingsvrijheid en een persoon is er meer bij betrokken als deze er “eigenaar” van is.

Geen volledige herstructurering, maar een reeks van vakoverstijgende eenheden inpassen tijdens het schooljaar en op keuzevakken cultiveren.

De lessen moeten voor de leerlingen leuk en spannend zijn. Samenhang tussen de vakken moeten voor de leerlingen betekenisvol zijn. De leerlingen moeten enthousiast zijn, dus vooraf uitleggen waarom zij datgene moeten doen tijdens een “andere” les.

Men moet steun krijgen van bestuurders, ouders en studenten, in aanvulling op het ontwikkelen van relaties met collega's.

6. Wat zijn de voordelen van vakoverstijgend onderwijs?

Het voegt iets toe wat de andere vakken niet kunnen bieden. Het toont de leerlingen dat de theorie gebruikt kan worden bij het oplossen van relevante actuele problemen. Verbanden worden beter zichtbaar. De raakvlakken tussen de vakken zijn beter te zien. Het wordt aanvaard als een gewone onderwijsstrategie waarvan de kennis en vaardigheden worden toegepast in het dagelijkse leven.

Het is geschikt om ingewikkelde en veel omvattende opdrachten uit te voeren waar meerdere intelligenties worden aangesproken. De kennis en de vaardigheid van verschillende vakken vullen elkaar op de juiste en rationele opeenvolging aan. De leerling construeert en voegt de nieuw verkregen kennis bij zijn eigen kennis.

Vaardigheden kunnen gecombineerd worden en er zullen verbanden gezien worden

tussen de lesstoffen van verschillende en afzonderlijke vakken. De leerlingen kunnen vanuit verschillende invalshoeken problemen en vraagstukken kunnen benaderen. Tevens leren zowel de leerkrachten als de leerlingen van en met elkaar. Het heeft een positieve invloed op de collegialiteit doordat men moet samenwerken. Leerkrachten leren ook op didactisch en pedagogisch gebied van elkaar. Er ontstaan bij leerkrachten “professional communities”.

7. Welke veranderingen en aanpassingen moeten leerkrachten “ondergaan”?

Leerkrachten zullen lesmethoden zelf moeten aanpassen en bijstellen. Zij zullen veel lesmateriaal zelf moeten ontwikkelen.

Leerkrachten zullen moeten samenwerken met collega’s uit andere secties en bij andere collega’s eens moeten gaan kijken. Zij zullen op elkaar moeten kunnen vertrouwen, samen dingen moeten kunnen regelen. Leerkrachten zullen dat wat zij op dat moment onderwijzen moeten doorgeven aan collega’s zodat zij dat onderwerp kunnen gebruiken in hun les. Reflecteer je eigen ervaring met collega’s. Je redt het niet alleen.

Elkaars vak zal serieus genomen moeten worden en men zal zich verantwoordelijk moeten voelen over het hele leergebied. Zorg dat je bij blijft op inhouden op andere vakgebieden. Het docententeam zal gemotiveerd moeten zijn.

Hoofdstuk 4 Conclusies

In dit hoofdstuk worden de deelvragen beantwoord met behulp van de antwoorden uit de literatuur van de voorgaande hoofdstukken. De deelvragen zullen dan samengevoegd worden om tot een advies te komen op de onderzoeksvraag: “Wat is de meerwaarde van vakoverstijgend les?”

1. Zien de leerlingen hierdoor beter verbanden?

Doordat vraagstukken en problemen vanuit verschillende kanten benaderd worden, krijgen leerlingen beter inzicht in de manier waarop kennis samenhangt. Zij lossen problemen op door verschillende benaderingen, perspectieven en inzichten. Ondanks dat “verbanden zien” beperkt meetbaar is, is men er van overtuigd dat leerlingen beter verbanden zien.

2. Gaat dit ten koste van vakinhoudelijke kwaliteit?

Er wordt verondersteld dat sociaal constructivistisch leren het beste, meest natuurlijke, leerresultaten boekt. Het ondersteunt de theorie en praktijk, maar er wordt teveel nadruk op de vaardigheden gelegd en minder op de vakinhoudelijke kennis. Bij vakken scheiding komt het effect van kennisopbouw het meest naar voren.

3. Wat leren leerlingen nu eigenlijk van vakoverstijgend werken?

De leerling zal de nieuwe kennis op zijn eigen manier construeren en toevoegen bij de al verkregen kennis. Leerlingen zullen ervaren dat zij verschillende vakken nodig hebben om iets te leren en dat maakt het belang van de kennis van het vak duidelijk. De verbanden tussen verschillende vakken zijn beter zichtbaar en zal hen daardoor beter aanspreken. De kennis en vaardigheden zijn beter toepasbaar omdat het vakoverstijgend onderwijs lijdt tot levensecht en betekenisvoller onderwijs. Doordat er vaak samengewerkt wordt in het vakoverstijgend onderwijs, leren leerlingen van elkaar en met elkaar. Het is zelfstandigheidbevorderend omdat de leerling zelf aan de slag kan gaan met de leerstof. Tevens zien leerlingen dat leerkrachten moeten samenwerken en dit gedrag zullen zij daardoor eerder kopiëren.

4. Komt vakoverstijgend onderwijs leerlingen ten goede, of verwacht het leerlingen alleen maar?

De verworven kennis is beter toepasbaar en dus betekenisvoller. Dezelfde leerinhouden krijgen een meerwaarde omdat de leerling vanuit verschillende invalshoeken leert. Door kennis en vaardigheden van verschillende vakken te gebruiken, leidt dit bij de leerlingen tot betere leerresultaten.

5. Wat zijn de voorwaarden voor succesvol vakoverstijgend onderwijs?

Om succesvol vakoverstijgend onderwijs op te zetten heeft men nodig:

- Tijd en geld. Deze zaken zijn nodig in verband met het ontwikkelen, uitvoeren en voor de onderlinge contactmomenten van de leerkrachten.
- Onderling vertrouwen en goede relatie leerkrachten. Onderling moeten de leerkrachten op elkaar kunnen bouwen en informatie verstrekken.
- Enthousiasme. Doordat er veel inzet gevraagd wordt omdat de leerkrachten onder andere ook bij moeten blijven op andere vakgebieden, ideeën moet uitwisselen.
- Eigen inzet. Geen top-downsturing, zodat de leerkracht zelf “eigenaar” is.

- Geen volledige herstructurering. Door het eerst “kleinschalig” te beginnen is het overzichtelijk en beter beheersbaar.
- Leuke, spannende en betekenisvolle lessen. Dit stimuleert de leerlingen en enthousiasmeert hen.
- Steun van bestuurders, ouders, studenten en collega’s. Je redt het alleen samen om succesvol vakoverstijgend onderwijs te krijgen.

6. Wat zijn de voordelen van vakoverstijgend onderwijs?

Voordelen van vakoverstijgend onderwijs is dat verbanden beter gezien worden door de leerlingen. Zij merken dat de theorie gebruikt kan worden bij relevante actuele problemen. Het voegt vaak iets toe wat andere vakken niet kunnen bieden. De kennis en vaardigheden van verschillende vakken vullen elkaar op de juiste en rationele opeenvolging aan. De raakvlakken tussen de vakken zijn beter voor de leerling te zien. Het is toepasbaar in het dagelijkse leven.

Vakoverstijgend onderwijs spreekt meerder intelligenties aan.

Doordat er vaak samengewerkt moet worden, leren zowel leerlingen van en met elkaar als leerkrachten van en met elkaar. Er ontstaat bij leerkrachten “professional communities” of te wel “professionele gemeenschappen”.

De voordelen zijn er dus niet alleen voor de leerlingen, maar ook voor de leerkrachten.

7. Welke veranderingen en aanpassingen moeten leerkrachten “ondergaan”?

Leerkrachten zullen moeten samenwerken met collega’s uit andere secties en bij andere collega’s moeten gaan kijken. Het lijntje onderling zal korter moeten zijn omdat zij datgene wat zij onderwijzen moeten doorgeven aan hun collega’s zodat zij dat onderwerp kunnen gebruiken in hun lessen. Er zal veel gereflecteerd moeten worden. Leerkrachten zullen zich verantwoordelijk moeten voelen over het gehele leergebied en elkaars vak serieus moeten nemen.

Vakoverstijgendonderwijs.

Wat is de meerwaarde van vakoverstijgend les?

De meerwaarde van vakoverstijgend les is dat leerlingen vanuit verschillende invalshoeken leren, de kennis en vaardigheden van verschillende vakken gebruiken en dus betekenisvoller en beter toepasbaar worden. Zij zien beter verbanden. Het belang, van verschillende vakken nodig hebben, zal voor de leerlingen duidelijker worden. Het is zelfstandigheidbevorderend en zal het samenwerken bevorderen. Doordat vakoverstijgend onderwijs meerdere intelligenties aanspreekt, zal dit onderwijs beter te volgen zijn door verschillende “soorten” leerlingen en loopt niet vast op één intelligentie.

Een andere meerwaarde van vakoverstijgend les is dat er bij leerkrachten professionele gemeenschappen ontstaan. Zij moeten het samen doen.

Advies

Om goed vakoverstijgend onderwijs te geven en te krijgen, moet de school aan de bovenstaande zeven beantwoorde deelvragen voldoen.

Hoofdstuk 5 Evaluatie/Reflectie

Tijdens het onderzoek kwam ik er achter dat er vrij weinig literatuur over te vinden was. Al doende kwam ik er achter dat veel literatuur verwees weer naar literatuur, dat ik al bestudeerd had. Veel auteurs nemen gegevens over van andere auteurs en verwerken die gegevens in hun literatuur.

Het blijkt dat vakoverstijgend onderwijs niet zo maar even vakken met elkaar combineren is en dat dan alles loopt zoals dit zou moeten lopen.

Scholen die werken met vakoverstijgend onderwijs werken maar met enkele overstijgende vakken omdat het anders te complex wordt en dan is er niet meer mee te werken. Dit is zowel vanuit de leerkracht als vanuit de leerling gezien.

Buitenlandse literatuur was ook erg moeilijk te vinden omdat zij meestal vakoverstijgend bezig zijn in de medische wetenschap en dit ligt vaak te ver gegrepen met vakoverstijgend onderwijs in het basisonderwijs en of het voortgezet onderwijs. Het vertalen van de buitenlandse literatuur was vaak een groot struikelblok omdat er veel wetenschappelijke woorden gebruikt worden en deze buitenlandse wetenschappelijke woorden niet eenvoudig te vertalen of om te zetten zijn in het Nederlands.

Tijdens het onderzoek ben ik anders gaan kijken naar scholen die schermen met woorden als "Vakoverstijgend onderwijs". Daar blijkt verschillende keren helemaal niet vakoverstijgend gewerkt te worden, maar worden bijvoorbeeld twee of meerdere vakken bij elkaar gevoegd en krijgen dan één naam. M&M werd onder andere gebruikt voor het samenvoegen van de vakken geschiedenis, aardrijkskunde, economie en levensbeschouwing, terwijl deze vakken gewoon nog afzonderlijk gegeven worden.

Binnen de school ontstaat ook steeds meer belangstelling voor vakoverstijgend onderwijs. Terwijl ik met het onderzoek aan het werk was, heb ik verschillende keren met collega's en directie over dit onderwerp gesproken.

Vaak kwam de vraag of datgene waar ik mee bezig was en wat ik vond, overeen kwam met waar wij mee bezig waren. Verschillende gesprekken die we gevoerd hebben gingen over het tijdgebrek en enthousiasme van collega's. Het geen belangstelling hebben voor elkaars vak, kwam ook verschillende keren naar voren. Zogauw er vakoverstijgende lessen gemaakt werden, keken leerkrachten in eerste instantie alleen maar naar hun eigen vak. Zogauw zij geconfronteerd werden op inhoud en dergelijke van andere vakken, werden zij wakker geschut. Het verdiepen in "andere" vakken vonden veel leerkrachten belastend omdat zij of daar geen tijd voor hadden (kregen) of dachten dat zij dit niet konden.

Ik heb voor mij zelf besloten om mijn onderzoek te presenteren op de school om ook hen een beter idee te geven, wat onder vakoverstijgend onderwijs word verstaan en hoe dit het best opgezet kan worden.

Deze presentatie zal tijdens een bijeenkomst van het "Onderwijs Team, vmbo" gedaan worden. Deze presentatie zal door middel van een simpele PowerPoint presentatie gegeven worden. Deze PowerPoint presentatie zal de hoofdvraag en de deelvragen kort en "simpel" belichten. De antwoorden die ik daar op gevonden heb, zullen vertoond en besproken zullen worden. Dus een PowerPoint van mijn hoofdvraag en deelvragen, die beantwoord worden met steekwoorden. En uitgelegd worden door mij. Hopelijk is het dit schooljaar nog te realiseren omdat het schooljaar nagenoeg ten einde is en mijn direct leidinggevende liever eerst een presentatie van mij ziet over "Teamrollen/Teamcommunicatie" van module 8.

Deze presentatie zal ik ook aan mijn LOLgroep houden. Mijn LOLgroep bestaat uit José de Ruyter, Thomas Schulte, Lucia Winkeler, Maaïke Mollink en Nienke Dijkstra. Op kleine schaal was ik altijd al bezig met vakoverstijgend onderwijs, maar dit was zo summier dat ik dit na het onderzoek ga uitbreiden met behulp van enkele collega's. Dit op kleine schaal vakoverstijgend werken was en is voor mij geen echt probleem omdat ik verschillende vakken les geef aan vaste groepen. Overleg en doornemen waar je mee bezig bent is dan geen must omdat jij zelf degene bent die het andere vak geeft aan die groep leerlingen. Hiervoor maakte ik geen gebruik van bestaande lesmateriaal, maar door over bepaalde onderwerpen te praten kon ik "automatisch" het andere vak er bij in betrekken.

Tijdens het onderzoek was de tijdsdruk erg groot omdat ik veel meer literatuur wilde uitpluizen en wilde onderzoeken. Aangezien er weinig literatuur te vinden is, ben je veel tijd kwijt aan het zoeken naar "goede" en "juiste" literatuur. Verschillende keren was je al een tijdje aan het lezen in de literatuur en dan bleek dat het niet over onderwijs te gaan. Tijdens mijn onderzoek kwam ik er ook achter dat er weinig tot geen "goede" methode is die echt vakoverstijgend is. Er wordt nogal eens mee geschermd, maar het zijn meestal samengevoegde pakjes met vakken in één methode, waar enkele stukjes vakoverstijgend zijn.

Al met al een erg interessant onderzoek, waar nog erg veel mee gedaan kan worden en wat nog lang niet overal en altijd toepasbaar is.

Voor mij zelf als leerkracht heeft dit onderzoek er toe geleid dat daar waar ik in de praktijk mee bezig was en ben, een stap in de goede richting is. Het onderzoek heeft voor mij als leerkracht doen inzien dat vakoverstijgend onderwijs in kleine proporties moet worden aangeboden dus volledige herstructurering. Door het eerst "kleinschalig" te beginnen is het overzichtelijk en zal het beter beheersbaar zijn.

Constructivisme is volgens mij direct ondersteunend aan inclusief onderwijs omdat er gebruik gemaakt wordt van meerdere intelligenties en zal daardoor beter te volgen zijn door verschillende "soorten" leerlingen. Het loopt niet vast op één intelligentie. Het onderzoek heeft meerdere relaties gelegd met modules die ik de afgelopen twee jaar gevolgd heb. Enkele voorbeelden hiervan zijn: "Teamcommunicatie, Inclusief onderwijs, Communicatie, Taalontwikkeling, lees- en spellingproblemen, etc." Tijdens deze modules kwamen verschillende keren "ongemerkt" het vakoverstijgende of te wel het constructivisme naar voren. Dankzij deze modules had het onderzoek al een fundering, waarop ik verder kon bouwen.

Nawoord

Dit onderzoek ben ik natuurlijk niet helemaal neutraal ingestapt en werd de richting van vakoverstijgend onderwijs ingeduid door mijn manier van lesgeven en datgene waar wij bij ons op school mee bezig zijn.

Het onderwerp spreekt mij erg aan omdat het voor mij een natuurlijke manier van lesgeven is.

Op mijn werk (school) kreeg ik verschillende keren hulp van Astrid Struik, mijn leidinggevende. Als al dat “vakoverstijgende” mij te veel werd en wij op school hier mee aan het werk moesten, mocht ik naar huis om mij daar te storten op iets “anders”, mijn onderzoek. Astrid bedankt.

Verschillende berichten via de e-mail heb ik gestuurd naar José de Ruyter met de vraag of ik het wel goed zag en wel op de goede weg was.

Tijdens LOL-bijeenkomsten hebben we dat waar ik mee bezig was verschillende keren besproken. Zij gaf mij de ruimte en de vrijheid om op mijn eigen manier met het onderzoek bezig te zijn. Zij wist mij, daar waar nodig, toch te sturen. José bedankt voor de vrijheid die je me gaf, je begeleiding, je hulp en het meedenken.

Tijdens het onderzoek heb ik verschillende telefoontjes gepleegd met mijn dochter Ilonka over de gang van zaken. Verschillende keren heeft zij mijn onderzoek doorgelezen en bekritiseerd, zodat ik verder kon werken. Kon ik geen literatuur vinden, dan ging zij voor mij op zoek. Het zal je maar gebeuren, een studie samen met je dochter en dat je dochter dan ook nog zegt: “Je doet het goed, je zit op de goede weg.” Verschillende keren hebben we tegen elkaar gezegd dat we het niet meer over de studie of over het onderzoek wilden hebben omdat we elkaar aan het pushen waren. Maar op de een of andere manier, lukte het ons toch niet om dat onderwerp helemaal uit te bannen. We vertelden elkaar gauw, tussen neus en lippen door, hoever we waren en wat we nog moesten doen. Ilonka bedankt voor je hulp en je bla, bla, bla.....bla, bla, bla!

Vele avonden en vele donderdagen ben ik met dit onderzoek, boven in mijn studeerkamer, aan het werk geweest en moest mijn gezin het zonder mij doen. Mijn vrouw moest de vele gesprekken tussen mijn dochter en mij aanhoren en moest er zich verschillende keren bij in mengen als het nergens anders meer over ging. Zij hielp mij met het plannen van de studeeravonden en studeerdagen. Op momenten dat ik het niet meer op een rijtje kon krijgen, stimuleerde zij mij om verder te gaan of juist om het te laten rusten.

Verschillende donderdagen kwam mijn vrouw van haar werk thuis en dan had ik, nog even snel een kwartiertje voordat ze er was, het eten gekookt. Dit was dan door de snelheid of niet gaar of aangebrand. Ze heeft het al die donderdagen toch opgegeten.... Ze vroeg me dan zelfs of ik was opgeschoten met het onderzoek. Betty bedankt voor je hulp, het meedenken, het aanhoren, het stimuleren, het afremmen, het opeten van het “onsmakelijke” eten en natuurlijk het vertrouwen in mijn kunnen.

Cyrillus Vollenbroek, april 2010

Literatuurlijst

Artikel over vakoverstijgend onderwijs(onderdeel pgo) Ivlos docentenopleiding '07 – '08. Gevonden op 1 oktober 2009 op

[http://igitur-archive.library.uu.nl/student-theses/2009-0421-200644/vakoverstijgendonderwijs%20artikel%20%20juli%202008 .pdf](http://igitur-archive.library.uu.nl/student-theses/2009-0421-200644/vakoverstijgendonderwijs%20artikel%20%20juli%202008.pdf)

Arts, K. Rijneveld-Ockers, M. (2007)Voorwaarden voor succesvol vakoverstijgend projectonderwijs. Gevonden op 1 oktober 2009 op

<http://igitur-archive.library.uu.nl/student-theses/2008-0109-200221/artikel%20vakoverstijgend%20projectonderwijs.doc>

Cone, T. Werner, P. Cone, S. (2009) Interdisciplinary Elementary Physical Education, Printed in the United States of America

Globe - Vakoverstijgend onderwijs. Gevonden op 8 oktober 2009 op

<http://www.leraar24.nl/leraar24-portal/video/1236/globe-vakoverstijgend-onderwijs>

Haanstra, F. Beekhoven, S. Donker, A. Hoogeveen, K. Oomen, C. Visser, I. (2009) Cultuureducatie in het primair en voortgezet onderwijs, Monitor 2008-2009, USP bv, Utrecht

Janssen, H. (jaartal onbekend)Vakoverstijgend Onderwijzen en Samenhangend leren. Gevonden op 25 oktober 2009 op

[http://igitur-archive.library.uu.nl/student-theses/2009-0421-200644/vakoverstijgendonderwijs%20artikel%20%20juli%202008 .pdf](http://igitur-archive.library.uu.nl/student-theses/2009-0421-200644/vakoverstijgendonderwijs%20artikel%20%20juli%202008.pdf)

Moss, D. Osborn, T. Kaufman, D. (2008) Interdisciplinary Education in the age of Assessment, Routledge, Oxon, UK

Promise module 01. Gevonden op 18 oktober 2009 op

http://www.promise-comenius.org/p_modules/NL/module_01_nl.htm

Stevin, S. (16-03-2007) Bij vakoverstijgend onderwijs zien leerlingen beter verbanden (... dus moet er meer vakoverstijgend les worden gegeven?). Gevonden op 8 oktober 2009 op <http://beteronderwijsnederland.net/?q=node/1783>

Woolfolk, A.Hughes, M. Walkup, V. (2008) Psychology in Education, Pearson Education Limited, Essex, England

VAKOVERSTIJGEND ONDERWIJS

Wat is de meerwaarde van vakoverstijgend onderwijs?

Zeven deelvragen om tot een conclusie te komen.

1. Zien de leerlingen hierdoor beter verbanden?
2. Gaat dit ten koste van vakinhoudelijke kwaliteit?
3. Wat leren leerlingen nu eigenlijk van vakoverstijgend werken?
4. Komt vakoverstijgend onderwijs leerlingen ten goede, of verwart het leerlingen alleen maar?
5. Wat zijn de voorwaarden voor succesvol vakoverstijgend onderwijs?
6. Wat zijn de voordelen van vakoverstijgend onderwijs?
7. Welke veranderingen en aanpassingen moeten leerkrachten "ondergaan"?

Wat is de meerwaarde van vakoverstijgend onderwijs?

- Zien de leerlingen hierdoor beter verbanden?

- Oplossen van problemen door verschillende benaderingen, perspectieven en inzichten.
- "Vervanden zien" is beperkt meetbaar!

Wat is de meerwaarde van vakoverstijgend onderwijs?

- Gaat dit ten koste van vakinhoudelijke kwaliteit?

- Het ondersteunt theorie en praktijk.
- Teveel nadruk op vaardigheden en minder op de vakinhoudelijke kennis.

Wat is de meerwaarde van vakoverstijgend onderwijs?

- Wat leren leerlingen nu eigenlijk van vakoverstijgend werken?

- Nieuwe kennis op eigen manier toevoegen bij de al verkregen kennis.
- Ln. zullen ervaren dat zij verschillende vakken nodig hebben.
- Ln zien verbanden tussen verschillende vakken.
- Kennis en vaardigheden beter toepasbaar (levensrecht en betekenisvoller onderwijs)
- Ln. Leren van en met elkaar.
- Zelfstandigheidbevorderend.

Wat is de meerwaarde van vakoverstijgend onderwijs?

- Komt vakoverstijgend onderwijs leerlingen ten goede, of verwart het leerlingen alleen maar?

- Kennis is toepasbaar, dus betekenisvoller.
- Dezelfde leerinhouden krijgen meerwaarde omdat ln. vanuit verschillende invalshoeken leert.
- Kennis en vaardigheden van verschillende vakken, leidt tot betere leerresultaten.

Wat is de meerwaarde van vakoverstijgend onderwijs?

- Wat zijn de voorwaarden voor succesvol vakoverstijgend onderwijs?

- Tijd en geld.
- Vertrouwen en goede relatie leerkrachten.
- Enthousiasme.
- Eigen inzet.
- Geen volledige herstructurering.
- Leuke, spannende en betekenisvolle lessen.
- Steun van bestuurders, ouders, studenten, collega's.

Wat is de meerwaarde van vakoverstijgend onderwijs?

- Wat zijn de voordelen van vakoverstijgend onderwijs?

- Beter verbanden zien.
- Theorie – relevante actuele problemen.
- Aanvulling van kennis en vaardigheden van verschillende vakken.
- Spreekt meerdere intelligenties aan.
- LIn. en Ik. leren van en met elkaar.

Wat is de meerwaarde van vakoverstijgend onderwijs?

- Welke veranderingen en aanpassingen moeten leerkrachten "ondergaan"?

- Samenwerking verschillende secties.
- Onderling korter lijntje.
- Veel reflecteren.
- Lk. zullen zich verantwoordelijk moeten voelen over het gehele vakgebied.
- Elkaars vak serieus nemen.

Vakoverstijgend onderwijs.

Wat is de meerwaarde van vakoverstijgend les?

- LIn. leren vanuit verschillende invalshoeken.
- LIn. gebruiken de kennis en vaardigheden van verschillende vaardigheden en dus beter toepasbaar en betekenisvoller worden.
- LIn. zien beter verbanden.
- Het belang van verschillende vakken nodig hebben, zal de lIn. duidelijker worden.
- Bevordert samenwerken en zelfstandigheid.
- Spreekt meerdere intelligenties aan.
- Bij Ik. ontstaan professionele gemeenschappen. Zij moeten het samen doen.

Presentatie eindonderzoek "vakoverstijgend onderwijs"

Cyrellus Vollenbroek